THE NUMERICAL AND TYPOLOGICAL EVOLUTION OF MUSEUMS IN THE ROMANIAN SPACE

Vasiliu Luminița Elena
Independent researcher

Abstract: The museums in the Romanian space are essential cultural and historical landmarks, serving as places where the national heritage is preserved, protected, exhibited, and interpreted in a way that is accessible to the general public. These institutions have undergone significant changes, evolving from modest collections of artifacts to modern, interactive institutions, adapted to the demands of the 21st century. Social, political, and economic transformations have had a major impact on museums, both in terms of their number and the diversity and complexity of the collections they house. Each historical period brought a series of changes to the structure and functions of museums. The communist period imposed an ideological vision on many cultural institutions, turning museums into propaganda tools for the regime. Noteworthy during this period is the numerical growth of museum institutions. If in 1950 there were 121 museums in Romania, by 1989, there were 463 such institutions. After 1989, social and economic changes brought a new perspective on museums. In this period of transition to democracy, museums in Romania diversified their thematic areas, while private museums enriched the existing network, offering a variety of experiences for visitors and covering a wide range of topics, from art and history to science and technology. The numerical growth of museums after 1989 was less spectacular than in the previous period, as museum institutions faced a series of challenges, including inadequate funding, a lack of specialized staff, and the reorganization of collections. Today, museums in Romania take an active role in education and in promoting culture for all categories of the public. New technologies, including virtual reality and online tours, have expanded their accessibility, especially during the pandemic, when many institutions developed digital platforms to stay connected with visitors. In this context, museums have become places of cultural dialogue, social inclusion, and the stimulation of interest in history and art, attracting not only tourists but also young people and local communities. Thus, the evolution of museums in Romania largely reflects the path taken by Romanian society toward modernity and cultural openness. From modest collections and state-controlled institutions, Romanian museums have become spaces for exploration, learning, and dialogue, playing a fundamental role in preserving and transmitting Romania's cultural heritage.

Keywords: museum, museum evolution, typology of museums, numerical growth of museums.

Introducere

Muzeele din spațiul românesc sunt repere culturale și istorice esențiale, fiind locuri în care patrimoniul național este conservat, protejat, expus și interpretat într-o manieră accesibilă publicului larg. Aceste instituții au avut o evoluție marcată de schimbări profunde, trecând de la modeste colecții de artefacte, la instituții moderne, interactive, adaptate cerințelor secolului XXI. Transformările sociale, politice și economice au avut un impact major asupra muzeelor, atât în ceea ce privește numărul lor, cât și diversitatea și complexitatea colecțiilor pe care le găzduiesc.

Fiecare perioadă istorică a adus o serie de schimbări în structura și funcțiile muzeelor. Perioada comunistă a impus o viziune ideologică asupra multor instituții culturale, muzeele devenind instrumente de propagandă ale regimului. De remarcat în această perioadă este evoluția numerică a instituțiilor muzeale. Dacă în anul 1950 în România erau 121 de muzee, în anul 1989 existau 463 de astfel de instituții.

După 1989, schimbările sociale și economice au adus o nouă perspectivă asupra muzeelor. În această perioadă de tranziție către democrație, muzeele din România și-au

diversificat ariile tematice, iar muzeele private au îmbogățit rețeaua muzeală existentă, oferind o diversitate de experiențe pentru vizitatori și acoperind o gamă variată de subiecte, de la artă și istorie, până la știință și tehnologie. Evoluția numerică a muzeelor după anul 1989 a avut o creștere mai puțin spectaculoasă decât în perioada anterioară, instituțiile muzeale confruntându-se cu o serie de probleme legate de slaba finanțare, lipsa personalului specializat și reorganizarea colecțiilor.

Astăzi, muzeele din România își asumă un rol activ în educația și în promovarea culturii pentru toate categoriile de public. Noile tehnologii, incluzând realitatea virtuală și tururile online, au extins accesibilitatea acestora, în special în perioada pandemiei, când multe instituții au dezvoltat platforme digitale pentru a rămâne conectate cu vizitatorii. În acest context, muzeele au devenit locuri de dialog cultural, de incluziune socială și de stimulare a interesului pentru istorie și artă, atrăgând nu doar turiștii, ci și tinerii și comunitățile locale.

Astfel, evoluția muzeelor reflectă în mare măsură drumul parcurs de societatea românească spre modernitate și deschidere culturală. De la colecții modeste și instituții controlate de stat, muzeele românești au devenit spații de explorare, învățare și dialog, jucând un rol fundamental în păstrarea și transmiterea moștenirii culturale românești.

1. Începuturile muzeului public în spațiul românesc

Evoluția muzeului în spațiul românesc este similară celei din Occident, cu particularități legate de realitățile politice, sociale și culturale ale zonei. Muzeul evoluează de la colecțiile existente la curțile domnești sau ale marii boierimi, colecțiile mănăstirești sau bisericești, ale persoanelor particulare sau ale școlilor, la instituția pe care o cunoaștem astăzi.

Fondurile donate marilor mănăstiri cum ar fi Putna, Hurez sau Sucevița au jucat mai târziu un rol cultural, acestea fiind la început rupte de contactul cu publicul[1]. În secolele al XV-lea-al XVII-lea se constată, așadar, tendința de colectare și depozitare de obiecte. În schimb, începând cu sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, s-a realizat transferul către o nouă etapă a muzeografiei românești, prin valorificarea publică a colecțiilor. Transformările profunde din viața economică, politică, socială și culturală din secolul al XIX-lea au determinat apariția conștiinței naționale, a dorinței de unire și independență. Introducerea învățământului superior în limba română, precum și a istoriei patriei ca obiect de studiu au lărgit accesul unei categorii însemnate de oameni la valorile culturii naționale, ducând la formarea identității.

În Transilvania, pe lângă colecțiile bisericești și mănăstirești, s-au conturat colecții deținute de persoane particulare sau de școli[2]. Astfel, în secolul al XVIII-lea au fost atestate colecții mixte la Odorhei (1772), la Aiud (1796) și la Hunedoara[3].

Colecțiile școlare au o importanță deosebită în dezvoltarea ulterioară a muzeului. Istoria acestora începe în secolul al XV-lea. Astfel de colecții au fost înființate la liceul evanghelic din Sibiu (1446), la liceul romano-catolic din Kezdi-Oșorheiu (1696) și la liceele din Târgu-Mureș în 1708 și 1718[4]. Numărul acestora a început treptat să crească, fiind susținute de recomandările din cadrul „Ratio educationalis" ale împărătesei Maria Tereza, care prevedeau înființarea de colecții în cadrul școlilor, în scop didactic[5]. Aceste colecții au fost în subordinea Inspectoratului General al Muzeelor, care a subvenționat o parte dintre acestea, în

[1] Panait I. Panait, Considerații privind evoluția conceptului de muzeu în România, *Peuce IV Studii şi comunicări de etnografie şi muzeologie susţinute la cel de-al doilea Colocviu Tulcea 2-5 iunie 1974*, 1977, p.328.

[2] Vasile Netea, „Inițiative şi realizări muzeografice românești in Transilvania până în 1918", în *Revista Muzeelor*, nr. 1, 1965, pp. 39--43.

[3] Panait I. Panait, *op. cit.,* p. 328.

[4] Victoria Popovici, „Primele muzee școlare", în *Revista Muzeelor,* nr. 4, 1969, p. 320.

[5] Coriolan Petranu, *Muzeele din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş. Trecutul, prezentul şi administrarea lor*, București, Cartea Românească, 1922, p. 169.

scopul creșterii lor și pentru a fi în folosul elevilor, dar și a publicului larg. Cel mai important muzeu școlar este cel al Colegiului Bethlen din Aiud, din 1796.

În Transilvania, primul muzeu public înființat este Muzeul Brukenthal în 1817, iar în spațiul extracarpatic primele muzee au fost înființate la Iași și la București. În Transilvania, primul muzeu a fost înființat în palatul baronului Samuel von Brukenthal, construit în anul 1791. Majoritatea obiectelor din colecția muzeului au fost adunate de către baron în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea[6], fiind deschis publicului larg în anul 1817. Muzeul avea opt secțiuni: biblioteca, pinacoteca, colecția de stampe, secția arheologică, secția manuscriselor, secția numismatică și tezaurul, minerale și mulaje. Galeria de tablouri era unică în Transilvania, foarte bine reprezentate fiind școlile Țărilor de Jos, cea italiană, germană și saxonă. Aici se află tablourile „Omul cu tichia albastră" semnat de Jan van Eyck, „Omul care citește" și „Femeie care se roagă", semnate de Hans Membling[7].

În capitala Țării Românești inițiativa îi aparține banului Mihail Ghica care a expus pentru un public restrâns colecția sa, Cezar Bolliac menționând că „palatul părintesc al lui Mihalache Ghica era un adevărat muzeu de antichități adunate din țeară"[8]. Acesta a inițiat un proiect de înființare a unui muzeu național, la 3 noiembrie 1834 fiind aprobat de domnitorul Alexandru Ghica. Primul muzeu din Țara Românească este înființat așadar în 1834, banul Mihalache Ghica donând întreaga sa colecție Muzeului de istorie naturală și antichități. „Curierul românesc" a publicat adresa de mulțumire a Eforiei Școalelor către banul Mihalache Ghica: „din rivnă patriolicească, mișcat dorind a-i pune cele dintîi temeiuri (ii) dăruiește însemnătoare colecții de deosebite obiecturi"[9]. Acest muzeu a fost organizat în câteva încăperi ale Colegiului Sf. Sava[10]. La scurt timp de la înființarea sa, este menționat îmtr-o lucrare de geografie a profesorului Iosif Genilie un „Muzeu, de antichităţi şi rarităţi, colecţii de tablo(uri) şi curiozităţi naturale"[11]. Colecțiile muzeului se măresc treptat, atât din donații, din descoperirile arheologice, dar și din schimburi. Cabinetul Zoologic Imperial din Viena a realizat o serie de schimburi cu Muzeul Național, dăruind o colecție de insecte și de cochilii care avea în total peste 10.000 de exemplare[12]. În cadrul acestui muzeu se conturează trei nuclee: istorie, ştiinţele naturii şi artă, baza unor viitoare muzee. Activitatea muzeală era susținută de gazeta „Curierul românesc" și de săptămânalul „Muzeu național" al profesorilor de la Colegiul Sfântul Sava, care a apărut timp de doi ani (1836-1838)[13].

În anul 1864, Alexandru Ioan Cuza a semnat Decretul nr. 1648 prin care se aproba Regulamentul pentru administararea şi organizarea Muzeului de Antichităţi din Bucureşti[14]. Conform capitolului I, art. 2, muzeul avea următoarele secțiuni:

---

[6] *Ibidem*, p. 78.

[7] Emanuil Bucuța, *Pietre de vad*, București, Editura Casei Școalelor și a Culturii Poporului, vol.3, 1943, p. 221.

[8] Ovidiu Papadima, *Cezar Bolliac*, București, Editura RSR, 1966, p. 68.

[9] Curierul românesc nr. 58, joi 13 decembrie 1834, p. 141, apud Ioan C. Filitti, *Domniile române sub Regulamentele Organice 1834-1848,* Bucureşti, Socec & Comp.: C. Sfetea; Leipzig: Otto Harrassowitz; Viena: Gerold & Comp, 1915, p. 225.

[10] Ioan Opriş, *Istoria muzeelor din România*, Editura Museion, Bucureşti, 1994, p.11; Ioana Cristache-Panait, Panait I. Panait, „Organizarea activităţii muzeistice la Bucureşti în anul 1864", în *Revista Muzeelor*, Anul V, nr.6, 1968, p. 509; Vladimir Dumitrescu, *Muzeul Naţional de Antichităţi*, Bucureşti, Meridiane, 1968, p. 5; Aristide Ștefănescu, *Ghidul Muzeelor*, Bucureşti, Sport Turism, 1984, p.13.

[11] Iosif Genilie, *Geografie istorică, astronomică, naturală şi civilă a continentelor în general, şi a Românieĭ în parte*, București, Tipografia lui Eliad, 1835, p. 216.

[12]Mirela Târnă, „Conceptul de Muzeu Național. Studiu de caz: Muzeul Național de Antichități din București", în *Bucureşti Materiale de Istorie şi Muzeografie*, XIX, 2005, p. 364.

[13]Alexandru Păunescu. Irina Casan-Franga, Petre Diaconu, „Începuturile arheologiei românești. Istoricul Muzeului Național de Antichități. Partea I", în *SCIVA*, tomul 35, nr. 1, ianuarie-martie 1984, p. 13.

[14] D.M. Pippidi, „Primul regulament al Muzeului Național de Antichități", în *SCIVA* nr.2, Tom 33, aprilie-iunie 1982,

1. Secţiunea numismatică şi eraldică particulară;
2. Secţiunea istorică generală;
3. Secţiunea istorică română cu subsecţiunea eclesiastică;
4. Secţiunea curiozităţilor[15];

În ceea ce privește personalul muzeului, acesta era constituit dintr-un conservator, doi custozi și servitori. Conducerea muzeului este încredințată unui Comitet Arheologic, compus din profesorul de istorie critică de la Facultatea de litere, bibliotecarul central, trei membri onorifici numiţi de Domn. Președintele Comitetului este ales pe viață, fiind cel mai important donator al muzeului[16]. La capitolul V s-a menționat că cei care donează obiecte sau colecții care au o valoare de minim 500 de galbeni sunt considerați fondatori ai muzeului.

Interesante sunt articolele care se referă la public-programul de vizitare era joia, duminica și cu ocazia marilor sărbători, de la 10,00 la 15,00. Vizitatorii străini puteau vizita muzeul și în afara programului menționat, cu condiția de a prezenta pașaportul. Fumatul era interzis în sălile muzeului, iar la intrare vizitatorii erau nevoiți să își lase bastoanele, umbrelele, galoșii, săbiile. Aceste dispoziții se afișau la intrare și în sălile muzeului[17].

Decretul nr. 1649 din același an l-a numit pe generalul Mavros președinte pe viață al Comitetului arheologic, iar membri onorifici au fost numiți Alexandru Odobescu, August Treboniu Laurian și V.A. Urechia[18].

În 1876 s-a aprobat prin decret înfiinţarea, în cadrul muzeului, a patru noi secţiuni, demonstrând lărgirea sferei de interes: secţiunea costume naţionale, secţiunea tablourilor istorice naţionale, secţiunea de geme şi camee, secţiunea industrială[19].

În evoluţia sa, muzeul a trecut printr-o serie de transformări, de la colecţiile particulare până la instituţia de astăzi, care, pe lângă rolul de a colecţiona, depozita, și conserva, are un important rol educativ. Astfel, se disting mai multe etape de evoluţie a muzeelor: prima etapă se referă doar la colecții, destinate unei categorii restrânse de public. În a doua etapă muzeul se deschide unor cercuri mai mari de public, iar în cea de-a treia etapă are loc democratizarea instituţiei muzeale, aceasta începând să servească scopurilor ştiinţifice[20].

La Iași, din inițiativa Societății Medico-Istorico-Naturale din Moldova, a fost înființat, la 4 februarie 1834[21], „Muzeul Academiei" sau „Muzeul de istorie naturală", care cuprindea trei segmente: mineralogie, zoologie și biblioteca cu cărți de medicină și de istorie naturală[22]. Muzeul a funcționat în casa Balș, iar în 1838 a fost mutat în două camere de la parterul Academiei Mihăilene. Spațiul devenind neîncăpător, în 1840[23], muzeul se mută în casa Roset, local în care funcționează și astăzi. Colecțiile muzeului s-au îmbogățit treptat, un punct de atracție fiind elefantul donat de domnitorul Mihail Sturdza. În anul 1845 elefantului i s-a

---

pp. 241-245; Dorin Popescu, „Centenarul Muzeului Național de Antichități", în *SCIVA* nr.4, Tom 15, 1964, pp. 449-450, Alexandru Păunescu, *Istoricul Muzeului Național de Antichități*, disponibil la https://www.cimec.ro/arheologie/arhiva-digitala/2MNA/SumarMNA.htm, accesat la data de 02.11.2022. Maria Ioniță, Muzeul Național-160 de ani, în *Cotidianul arhiva. Supliment de istorie*, anul III, NR. 11 (33), vineri, 9 decembrie 1994, p. 6, disponibil la https://adt.arcanum.com/ro/view/Cotidianul_1994_12/?pg=6&layout=s, accesat la data 21.10.2023; Constantin Moisil, „Cabinetul numismatic al Academiei Române", în *Boabe de Grâu*, IV, 1933, p. 708.

[15] D.M. Pippidi, *op. cit.*, p. 243.

[16] *Ibidem*, p. 243.

[17] *Ibidem*, p. 245; Alexandru Păunescu, *op. cit.;* Mirela Târnă, *op. cit.*, p. 366.

[18] Dorin Popescu, *op. cit.*, p. 344.

[19] Alexandru Păunescu, Irina Casan-Franga, Petre Diaconu, „Începuturile arheologiei românești. Istoricul Muzeului Național de Antichități", în *SCIVA*, Tom 35, nr. 1, 1984, p. 41.

[20] Coriolan Petranu, *op. cit.*, pp. 18-19.

[21] C. Motaș, „Societatea de medici naturaliști din Iași", în *Boabe de Grâu*, An IV, Nr. 8, 1933, p. 468.

[22] ***Ouverture Solennelle du Cabinet D'histoire Naturelle de Iassy, în *Suplement la Albina românească*, nr. 21 din 18 februarie 1834, pp. 5-7.

[23] Dana Baran, *Societatea de medici naturaliști*, Iași-1833, Editura „Gr. T. Popa", U. M. F. Iaşi, 2014, pp. 40-41.

adăugat o mumie egipteană care a dispărut în timpul celui de-Al doilea Război Mondial. La 31 decembrie 1840, inventarul cuprindea: 795 vertebrate, 92 schelete, 3.000 insecte şi moluşte, 2,844 plante şi 1.500-2.000 de minerale[24]. Colecţiile au fost folosite ca material didactic pentru lecţiile de istorie naturală ţinute de dr. Iacob Csihac, în cadrul Academiei Mihăilene[25].

Desprins din colecțiile Muzeului Național de Antichități din București, Muzeul Național de Istorie Naturală este opera lui Grigore Antipa. În 1893, Antipa a devenit director al Muzeului de Istorie Naturală, ale cărui colecții au fost distruse într-un incendiu în anul 1885. Misiunea reputatului profesor a fost deosebit de grea, acesta trebuind să refacă toate colecțiile colecțiile, un ajutor însemnat fiind reprezentat de donațiile străine. Noul sediu, în care funcționează și astăzi, a fost inaugurat în anul 1908. Organizarea spațiului muzeal, cu totul originală la acea dată, a fost preluată și de alte muzee din Europa. Savanți de renume internațional au lăudat inițiativa lui Antipa în presa internațională: Klikenthal (directorul muzeului de istorie naturală din Berlin), Penk (directorul muzeului oceanografic din Berlin), L. Roule (directorul muzeului de istorie naturală de la Jardin des Plantes din Paris)[26]. Programul de vizitare era joia, între 10 și 15, iar duminica și de sărbători între 10 și 14. Intrarea era gratuită, iar între 15 iulie și 15 august era închis[27].

Pe lângă colecțiile muzeului, acesta a fost înzestrat cu un laborator și cu o bibliotecă, care era considerată ca fiind cea mai bună bibliotecă biologică din țară. În 23 de ani de la inaugurare, muzeul a avut aproximativ 10.000.000 de vizitatori.

În procesul de înființare a muzeelor sunt remarcate și inițiativele private. În 1910 a fost înființat de Anastse Simu muzeul care i-a purtat numele[28]. Deschiderea muzeului a fost lăudată în ziarele timpului atât din țară, cât și din străinătate[29]. Până în 1927, anul în care muzeul a fost donat statului, Anastase Simu a adunat un număr de 1.182 de opere de artă[30]. Construit după modelul unui templu antic, muzeul era compus din cinci săli[31]: Sala Romană, Sala Românească, Sala Renașterii, Sala Bizantină și Sala Greacă[32]. După moartea lui Anastase Simu, casa acestuia a devenit muzeu în care au fost expuse lucrări de grafică[33]. Prin intermediul catalogului muzeului, Anastase Simu a făcut cunoscut muzeul peste hotare, catalogul fiind trimis atât instituțiilor de artă, cât și personalitîților politice și culturale din afara țării[34]. Rodin, care a studiat catalogul, i-a spus lui Simu că a sădit o sămânță în

[24] Constantin V. Mândru, „150 de ani de la înfiinţarea muzeului de istorie naturală din Iaşi (4 februarie 1834 -4 februarie 1934)", în *Muzeul de istorie naturală-volum festiv*, laşi, 1984, p.l2.
[25] Gianina Cristina Chirilă, „Evoluția muzeelor și preocupărilor muzeistice până la Primul Război Mondial", în *Acta Moldaviae Meridionalis*, XV-XVII, vol. II, 2004-2006, p. 17.
[26] I. Lepși, „Muzeul de Istorie Naturală (cu 21 figuri)", în *Boabe de Grâu*, Anul II, nr. 1, 1931, p. 8-12.
[27] *Ibidem*, p. 12.
[28] Emanoil Bucuța, „Muzeul Simu", în *Boabe de Grâu*, Anul II, nr. 1, 1931, p. 29. B. Brănișteanu, „Muzăul A. Simu. Cu ocazia inagurării", în *Adevĕrul*, Anul 23, nr. 7437, 26.05.1910, p. 1.
[29] ***„În jurul muzeului Simu", în *Viitorul*, Anul 5, nr. 1121, 12.02.1911, p. 1.
[30] Decretul nr. 3204 din 12 noiembrie 1927, Art. II în *Monitorul Oficial*, nr. 253, 15 noiembrie 1927, p. 15299; Emanoil Bucuța, *op. cit.*, p. 256; ***„Muzeul Simu a intrat în patrimoniul Națiunei", în *Argus*, Anul 18, nr. 4379, 19.11.1927, p. 3, disponibil la https://adt.arcanum.com/ro/view/Argus_1927_11/?query=catalogul+muzeului+simu&pg=94&layout=s, accesat la 25.12.2023; ***„Solemnitatea predării acului de donațiune al Muzeului Simu. Omagiile aduse donatorului", în *Viitorul*, Anul 20, nr. 5923, 18.11.1927, p. 4.
[31] Petre Oprea, „Anastase Simu, muzeograf", în *Revista Muzeelor*, 1990, Anul 27, nr. 6-7, p. 78.
[32] O.N. Greceanu, *Bucureștii, cu planul general al Bucureștiului*, Prima ediție, București, Cartea medicală, 1929, pp. 131-141.
[33] Petre Oprea, „Colecționarul Anastase Simu", în *Revista Muzeelor și Monumentelor*, 1975, Anul 12, nr. 4, p. 16.
[34] Idem, „Anastase Simu, muzeograf", în *Revista Muzeelor, 1990*, Anul 27, nr. 6-7, p. 81.

pamântul țării, care nu se poate să nu dea roade[35]. Al doilea catalog a fost tipărit în anul 1937, odată cu deschiderea Casei-Muzeu-Simu, de către directorul muzeului, Marius Bunescu[36] și cuprindea operele de artă din cele două muzee. Au existat și critici în ceea ce privește conținutul catalogului, existând erori în prezentarea colecțiilor[37]. Muzeul și-a sporit continuu colecțiile, iar la 31 martie 1944 avea 1.902 de opere de artă din diferite școli.

Demolat în 1960, pentru a face loc construcțiilor socialiste, colecțiile muzeului sunt împărțite în mai multe muzee din capitală. Cele de artă franceză reprezintă punctul de atracție pentru arta franceză din secolul al XIX-lea prezentate în Muzeul Național de Artă al României.

2. Evoluția numărului de muzee în spațiul românesc

Din datele furnizate de Institutul Național de Statistică se poate observa evoluția numărului de muzee în spațiul românesc, începând cu anul 1938 până în prezent. Trebuie avut în vedere faptul că datele oferite de INS sunt relative, variind în funcție de metodologia utilizată pentru colectarea și analiza informațiilor, precum și de sursele de date implicate. Pot exista anumite limite și posibile erori în procesul de colectare și prezentare a datelor. Pentru muzee aceste erori ar putea fi date de eroarea de non-răspuns, metodologiile de colectare, calitatea datelor de intrare, eroarea umană, definiții inconsistente, manipulare intenționată.

În cazul muzeelor, datele statistice referitoare la numărul de muzee și numărul de vizitatori sunt furnizate începând cu anul 1938, cu o întrerupere între 1949 și 1950. Deși oferă date referitoare doar la cantitate și nu la calitatea actului de consum cultural, creșterea numărului de muzee reprezintă un indicator important în ceea ce privește evoluția societății. Creșterea numărului de muzee reflectă o preocupare crescută pentru cultură și educație în comunitate, pentru protejarea și păstrarea moștenirii culturale. Prin activitățile culturale și artistice desfășurate, creșterea numărului de muzee indică o comunitate vibrantă și diversă din punct de vedere cultural. Muzeele atrag turiști și vizitatori, contribuind la dezvoltarea economică locală. Un număr crescut de muzee reprezintă un interes sporit pentru promovarea turismului cultural și pentru atragerea de vizitatori în zonă. În linii generale, creșterea numărului de muzee în România a avut o evoluție constantă. Pentru furnizarea unei perspective în ceea privește evoluția muzeului în spațiul românesc, intervalul 1938-2020 a fost împărțit în trei perioade: 1938-1948, 1948-1989, 1990-2020. Este important de subliniat că precizia și actualitatea datelor din Anuarele Statistice depind de calitatea și integritatea informațiilor colectate și raportate de sursele implicate, inclusiv muzeele în sine și instituțiile care le administrează.

2.1. Evoluția numărului de muzee în perioada cuprinsă între 1938 și 1948

Perioada cuprinsă îmtre 1938 și 1948 coincide cu desfășurarea celui de-Al Doilea Război Mondial și cu instaurarea regimului comunist, care au adus schimbări majore în ceea ce privește politicile culturale, inclusiv muzeologia. În perioada 1938-1948 au fost înființate cinci muzee.

În ceea ce privește evoluția muzeelor în funcție de profil, au fost analizate datele furnizate de Institutul Național de Statistică pentru anul 1938[38] și datele furnizate de Arhivele Naționale pentru anul 1948[39]. Aceste date sunt prezentate în Tabelul 1. Între cele două surse există unele inadvertențe privind profilul muzeelor. De exemplu, în anul 1948 nu este

[35] Tache Soroceanu, „O vizită la Muzeul Simu-de vorbă cu ctitorul său", în *Ilustrațiunea Română,* 30.05.1934, nr. 23, p. 4.
[36] H. Blazian, „Casa Simu-muzeu", în Adevĕrul literar și artistic, 30,05,1937, Anul 18, nr. 860, p. 19.
[37] Al. Tzigara-Samurcaș, „Cronica artistică. Muzeul Simu", în *Convorbiri literare*, nr. 4, Anul 44, 1910, p. 497.
[38] *Anuarul Statistic al RSR 1986,* Directia Centrală de Statistică, p. 336.
[39] ANIC, fond MAI, direcția Arte Plastice, dosar 143/1948, f. 4; Cornel Constantin Ilie, *Regimul comunist și muzeele de istorie din România*, Constanța, Editura Dobrogea, 2013, p. 25.

menționat niciun muzeu de știință și tehnică, deși un astfel de muzeu a fost înființat în București în anul 1909.

Tabelul 1. Evoluția numărului de muzee în funcție de profil în perioada 1938-1950

Tipul muzeului	Anii	
	1938	**1948**
Istorie	17	18
Artă	14	27
Etnografie	4	6
Științele naturii	7	7
Istoria tehnicii și științei	1	-
Memoriale	11	-
Profiluri mixte	29	30
Total	83	88

Sursa *Anuarul Statistic al Republicii Socialiste România anul 1986*; ANIC, fond MAI, Direcția Arte Plastice, dosat 143/1948, f. 4; Cornel Constantin Ilie, *Regimul comunist și muzeele de istorie din România*, p. 25.

2.2. Evoluția numărului de muzee în perioada cuprinsă între 1950 și 1989

În perioada cuprinsă între 1950 și 1989, evoluția numărului de muzee a avut o curbă ascendentă, cu un ușor plafon între 1960 și 1965 și 1985 și 1989. Cea mai mare creștere s-a înregistrat în perioada 1965-1970, 76 de muzee nou înființate, în medie 15 muzee/an. Evoluția numărului de muzee în această perioadă poate fi urmărită în Graficul 1.

Graficul 1. Evoluția numărului de muzee în perioada cuprinsă între 1950 și 1989

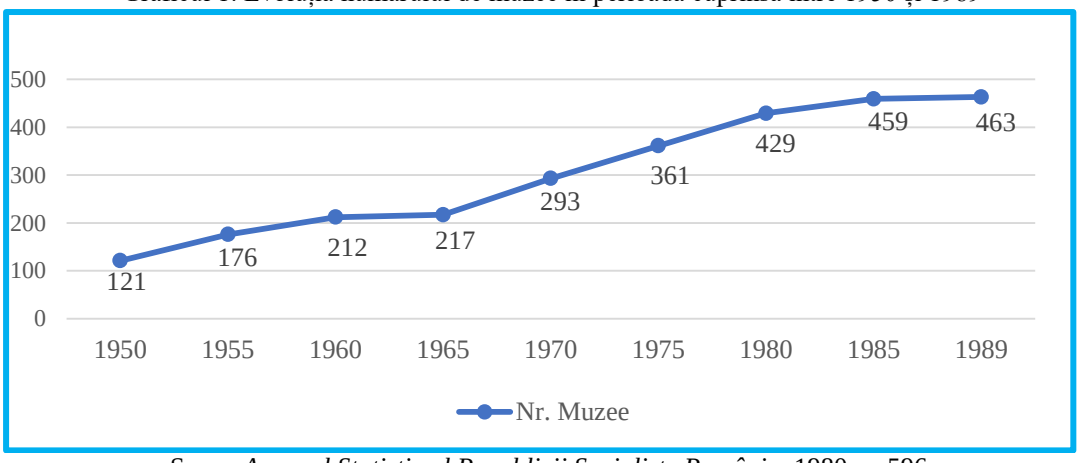

Sursa: *Anuarul Statistic al Republicii Socialiste România*, 1980, p. 596.
Anuarul Statistic al României 1991, p. 204.

În ceea ce privește statistica muzeelor în funcție de profil, în acest interval a fost înregistrată următoarea creștere, prezentată în Tabelul 2: muzee de istorie- 22, artă- 76, etnografie- 49, științele naturii- 51, istoria tehnicii și științei- 8, istoria culturii-77, profiluri mixte-59. Este important de remarcat că muzeele de istorie sub regimul comunist au fost instituții manipulate politic, iar prezentarea lor a fost direcționată spre susținerea propagandei și a legitimării puterii. Rolul muzelor de istorie în timpul comunismului a fost influențat de

obiectivele politice ale regimului și de dorința de a controla și modela percepția publică asupra evenimentelor istorice.

Tabelul 2. Evoluția numărului de muzee în perioada cuprinsă între 1950 și 1989

Tipul muzeului	**Anii**		**Număr de muzee înființate în perioada cuprinsă între 1950 și 1989**
	1950	**1989**	
Istorie	31	54	22
Artă	16	92	76
Etnografie	5	53	49
Științele naturii	7	58	51
Istoria tehnicii și științei	1	9	8
Istoria culturii	15	92	77
Profiluri mixte	46	105	59
Total	121	463	342

Sursa: *Sursa Anuarul Statistic al RSR anul 1980,* p. 596.
Anuarul Statistic al României 1991, p. 204.

2.3. Evoluția numărului de muzee în perioada cuprinsă între 1990 și 2020

Din datele furnizate de INS privind numărul de muzee, în perioada cuprinsă între 1990 și 2020 se constată o creștere constantă, cu o evoluție mai puțin spectaculoasă decât în perioada precedentă. Au fost înființate 313 muzee. Așa cum se poate urmări în Graficul 2, cea mai spectaculoasă creștere a fost înregistrată în perioada 2000-2005: 148 de muzee. Creșterea numărului de muzee s-a datorat și creșterii economice. Creșterea investițiilor, a ocupării forței de muncă reprezintă motorul creșterii standardului de viață[40], lucru care se reflectă și în domeniul cultural.

Graficul 2. Evoluția numărului de muzee în perioada cuprinsă între 1990 și 2020

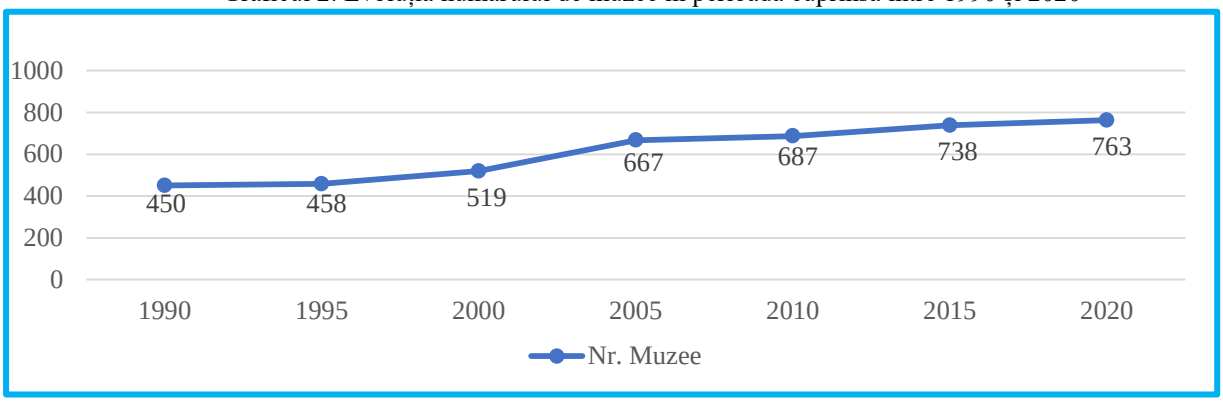

Sursa: INS Muzee, disponibil la https://insse.ro/cms/files/publicatii/publicatii%20statistice%20operative/activitatea_unitatilor_cultural_artistice_anul_2019.pdf, accesat la data de12.03.2023.

[40] Claudia Bentoiu, Cristina Bălăceanu, Diana Apostol, „Caracterizarea stării şi evoluţiei economiei României din anii 2000-2010. Principalii indicatori statistici utilizaţi”, în *Revista de statistică* nr. 3, 2012, p. 76.

Din punct de vedere al profilului, este dificil de realizat o analiză comparativă, deoarece începând cu Anuarul Statistic 2017, s-a schimbat modul de clasificare a muzeelor în România, acest lucru având impact asupra comparabilității datelor cu anii precedenți. Schimbările în modul de clasificare au fost operate pentru a redefini tipurile de instituții culturale luate în considerare.

Tabelul 3. Evoluția numărului de muzee în perioada cuprinsă între 1990-2020

Tipul muzeului	**Anii**	
	1990	**2020**
Arheologie și istorie	53	122
Artă	95	139
Etnografie și antropologie	54	181
Științele naturii	59	38
Istoria tehnicii și științei	9	20
Istoria culturii	78	-
Profiluri mixte	102	74
Muzee specializate	-	95
Muzee generale	-	22
Monumente	-	10
Grădini botanice, zoologice și acvarii	-	34
Rezervații naturale	-	28
Total	450	763

Sursa *Anuarul Statistic al României 1991*, p. 204.

Totuși, pe baza Tabelului 3. se poate observa că, în funcție de profil, cea mai mare creștere s-a înregistrat în cadrul muzeelor de etnografie și antropologie, arheologie și istorie și artă.

În anul 2022, în evidența CIMEC se aflau 1070 de muzee[41].

Concluzii

Începuturile muzeului public în România constituie o etapă importantă în procesul de democratizare a culturii și educației. Transformările continue ale acestora, influențate de contexte istorice și sociale, au fost esențiale pentru afirmarea identității culturale și integrarea patrimoniului național în circuitul valorilor universale.

Până în secolul al XVIII-lea, colecțiile erau destinate unui public restrâns. Ele au avut un rol preponderent didactic sau religios. Primele inițiative de popularizare a colecțiilor au apărut odată cu fondarea muzeelor școlare în Transilvania, susținute de reformele educaționale ale Mariei Tereza. Un exemplu important este Muzeul Colegiului Bethlen din Aiud, fondat în 1796.

Muzeul Brukenthal, deschis în 1817 la Sibiu, este un reper al muzeografiei românești. Fondat de baronul Samuel von Brukenthal, muzeul includea o colecție impresionantă de artă europeană și a devenit un model de organizare muzeală.

În Țara Românească, primul muzeu a fost înființat în 1834 la inițiativa banului Mihail Ghica, care a donat colecția sa personală. În Moldova, „Muzeul Academiei" din Iași a fost deschis tot în 1834, cuprinzând colecții de mineralogie, zoologie și cărți de specialitate.

[41] CIMEC, *Muzee şi colecţii din România*, disponibil la https://ghidulmuzeelor.cimec.ro/, accesat la data de 6 ianuarie 2022.

Secolul al XIX-lea a adus o structurare mai riguroasă a instituțiilor muzeale. Decretul emis de Alexandru Ioan Cuza în 1864 pentru Muzeul de Antichități din București a marcat un pas important în organizarea muzeografică modernă, introducând secțiuni tematice și reguli de funcționare.

Evoluția numărului de muzee în România în perioada comunistă reflectă prioritățile ideologice și culturale ale regimului, care a utilizat instituțiile muzeale ca instrumente de propagandă.

Muzeele și-au extins treptat misiunea, de la conservarea colecțiilor la educarea publicului. Democratizarea accesului a transformat muzeul într-o instituție pentru toate categoriile sociale, consolidându-și rolul în formarea identității naționale și în promovarea culturii.

BIBLIOGRAPHY

1. ***„În jurul muzeului Simu”, în *Viitorul*, Anul 5, nr. 1121, 12.02.1911, p. 1.
2. ***„Muzeul Simu a intrat în patrimoniul Națiunei”, în *Argus*, Anul 18, nr. 4379, 19.11.1927, p. 3.
3. ***„Solemnitatea predării acului de donațiune al Muzeului Simu. Omagiile aduse donatorului”, în *Viitorul*, Anul 20, nr. 5923, 18.11.1927, p. 4.
4. ***Ouverture Solennelle du Cabinet D’histoire Naturelle de Iassy, în *Suplement la Albina românească*, nr. 21 din 18 februarie 1834, pp. 5-7.
   accesat la data de 6 ianuarie 2022.
5. ANIC, fond MAI, direcția Arte Plastice, dosar 143/1948, f. 4.
6. *Anuarul Statistic al RSR 1986,* Directia Centrală de Statistică, p. 336.
7. Baran, Dana, *Societatea de medici naturaliști*, Iași-1833, Editura „Gr. T. Popa”, U. M. F. Iaşi, 2014.
8. Bentoiu, Claudia; Bălăceanu, Cristina; Apostol, Diana, „Caracterizarea stării şi evoluţiei economiei României din anii 2000-2010. Principalii indicatori statistici utilizaţi”, în *Revista de statistică* nr. 3, 2012, p. 64-76.
9. Blazian, H., „Casa Simu-muzeu”, în *Adevĕrul literar şi artistic,* 30,05,1937, Anul 18, nr. 860, p. 19.
10. Brănișteanu, B., „Muzăul A. Simu. Cu ocazia inaugurării”, în *Adevĕrul*, Anul 23, nr. 7437, 26.05.1910, p. 1.
11. Bucuța, Emanoil, „Muzeul Simu”, în *Boabe de Grâu*, Anul II, nr. 1, 1931, p. 29.
12. Bucuța, Emanuil, *Pietre de vad*, București, Editura Casei Școalelor și a Culturii Poporului, vol.3, 1943.
13. Chirilă, Gianina Cristina, „Evoluția muzeelor și preocupărilor muzeistice până la Primul Război Mondial”, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, XV-XVII, vol. II, 2004-2006, pp. 11-59.
14. CIMEC, *Muzee şi colecţii din România*, disponibil la https://ghidulmuzeelor.cimec.ro/,
15. Cristache-Panait, Ioana, Panait, Panait I., „Organizarea activităţii muzeistice la Bucureşti în anul 1864”, în *Revista Muzeelor*, Anul V, nr.6, 1968, p. 509-511.
16. Decretul nr. 3204 din 12 noiembrie 1927, Art. II în *Monitorul Oficial*, nr. 253, 15 noiembrie 1927, p. 15299;
17. Dumitrescu, Vladimir, *Muzeul Naţional de Antichităţi*, Bucureşti, Meridiane, 1968.
18. Filitti, Ioan C., *Domniile române sub Regulamentele Organice 1834-1848,* Bucureşti, Socec & Comp.: C. Sfetea; Leipzig: Otto Harrassowitz; Viena: Gerold & Comp, 1915.
19. Genilie, Iosif, *Geografie istorică, astronomică, naturală şi civilă a continentelor în general, şi a Românieĭ în parte*, București, Tipografia lui Eliad, 1835.

20. Greceanu, O.N., *Bucureştii, cu planul general al Bucureştiului*, Prima ediție, București, Cartea medicală, 1929.
21. Ilie, Cornel Constantin, *Regimul comunist și muzeele de istorie din România*, Constanța, Editura Dobrogea, 2013.
22. Lepși, I., „Muzeul de Istorie Naturală (cu 21 figuri)", în *Boabe de Grâu*, Anul II, nr. 1, 1931, pp. 8-12.
23. Maria, Ioniță, „Muzeul Național-160 de ani", în *Cotidianul arhiva. Supliment de istorie*, anul III, nr. 11 (33), vineri, 9 decembrie 1994, p. 6.
24. Mândru, Constantin V., „150 de ani de la înfiinţarea muzeului de istorie naturală din Iaşi (4 februarie 1834 -4 februarie 1934)", în *Muzeul de istorie naturală-volum festiv*, laşi, 1984, pp. 3-13..
25. Moisil, Constantin, *„*Cabinetul numismatic al Academiei Române", în *Boabe de Grâu*, IV, 1933, pp. 705-726.
26. Motaș, C., „Societatea de medici naturaliști din Iași", în *Boabe de Grâu*, An IV, Nr. 8, 1933, pp. 463-473.
27. Netea, Vasile, „Inițiative și realizări muzeografice românești in Transilvania până în 1918", în *Revista Muzeelor*, nr. 1, 1965, pp. 39--43.
28. Oprea, Petre, „Anastase Simu, muzeograf", în *Revista Muzeelor*, 1990, Anul 27, nr. 6-7, pp. 77-83.
29. Oprea, Petre, „Colecționarul Anastase Simu", în *Revista Muzeelor și Monumentelor*, 1975, Anul 12, nr. 4, pp. 16-18.
30. Opriş, Ioan, *Istoria muzeelor din România*, Editura Museion, Bucureşti, 1994.
31. Panait, Panait I., Considerații privind evoluția conceptului de muzeu în România, *Peuce IV Studii şi comunicări de etnografie şi muzeologie susţinute la cel de-al doilea Colocviu Tulcea 2-5 iunie 1974*, 1977, p.327-331.
32. Papadima, Ovidiu, *Cezar Bolliac*, București, Editura RSR, 1966.
33. Păunescu, Alexandru, *Istoricul Muzeului Național de Antichităţi*, disponibil la https://www.cimec.ro/arheologie/arhiva-digitala/2MNA/SumarMNA.htm, accesat la data de 02.11.2022.
34. Păunescu. Alexandru; Casan-Franga, Irina; Diaconu, Petre, „Începuturile arheologiei românești. Istoricul Muzeului Național de Antichități. Partea I", în *SCIVA*, tomul 35, nr. 1, ianuarie-martie 1984, pp. 3-44.
35. Petranu, Coriolan, *Muzeele din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş. Trecutul, prezentul şi administrarea lor*, Bucureşti, Cartea Românească, 1922.
36. Pippidi, D.M., „Primul regulament al Muzeului Național de Antichitâți", în *SCIVA* nr.2, Tom 33, aprilie-iunie 1982, pp. 240-245.
37. Popescu, Dorin, „Centenarul Muzeului Național de Antichități", în *SCIVA* nr.4, Tom 15, 1964, pp. 449-455.
38. Popovici, Victoria, „Primele muzee școlare", în *Revista Muzeelor*, nr. 4, 1969, p. 319-322.
39. Soroceanu, Tache, „O vizită la Muzeul Simu-de vorbă cu ctitorul său", în *Ilustrațiunea Română,* 30.05.1934, nr. 23, p. 4.
40. Ştefănescu, Aristide, *Ghidul Muzeelor*, Bucureşti, Sport Turism, 1984.
41. Târnă, Mirela, „Conceptul de Muzeu Național. Studiu de caz: Muzeul Național de Antichități din București", în *București Materiale de Istorie și Muzeografie*, XIX, 2005, pp. 360-371.
42. Tzigara-Samurcaș, Al., „Cronica artistică. Muzeul Simu", în *Convorbiri literare*, nr. 4, Anul 44, 1910, p. 497.